

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av långhuset och koret vid Badelunda kyrka, Västmanland, Västerås stift

Linderson, Hans

2018

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2018). *Dendrokronologisk analys av långhuset och koret vid Badelunda kyrka, Västmanland, Västerås stift*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2018:13). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

26 februari 2018

**Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2018:13
Hans Linderson****DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV LÅNGHUSET OCH KORET VID
BADELUNDA KYRKA, VÄSTMANLAND, VÄSTERÅS STIFT****Uppdragsgivare:** Stiftelsen Kulturmiljövård, Fack 1559, FE 948, 75175 Uppsala (Lisa Skanser)**Område:** E Västerås Prov nr: 63338-63342 Antal träd, borrprover: (5) 6**Dendrokronologiskt objekt: LångHus B1-B5. Kor: B6****Resultat:**

Dendro nr:	Prov Nr B; Badelunda ;	Trädslag	Antal ÅR; 1 radie om inget annat anges	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv-året) S (sommar)	Kommentarer Mer vågad precision av avverkningstiden; Groddår ± 20 år
63338	1+2	Ek	170-LLW;2	Sp 11, W	1236-LW	S 1236	-; 1030
63339	3	Ek	108	Ej Sp	1130	E 1139	-; 990
63340	4	Ek	88;2	Ej Sp	1144	E 1153	-; 1030
63341	5	Ek	153	Sp 0?	1208	E 1227, 1228-1242	S 1236; 1020
63342	6	Ek	106	Ej Sp	1174	E 1183	-; 1030

Kommentarer till resultaten

Det enda provet från koret bedöms ha gemensam eller nästan gemensam ålder med långhuset, vilket är baserat på själva dateringsresultatet men även dess likhet med tillväxtmönstret från virket i långhuset, särskilt prov 1+2 och 5.

Ett eller möjligen två prov får en säker tidsbegränsning. Tre prov får så kallade efterdateringar (*terminus post quem*). Jag har därför valt att särskilja proverna på denna grund.

Juni år 1236

Styrbrädans virke, prov 1+2, är **avverkat i Juni år 1236**. Prov 5 som är taget i bindbjälken som sitter närmast till vänster om tillträdet uppvisar ”splintkänning”, denna kan vara svår att bestämma när den inte täcker en hel årsring. Den dendrokronologiska analysen indikerar att den kan vara från samma träd som styrbjälken är tagen ur varvid ”splintkänningen” är korrekt och vidare därmed avverkad juni 1236. Måste vara ett magnifikt träd i så fall.

Efter 1139, 1153 och 1183

Dateringarna möjliggör avverkning under sent 1100-tal men mer troligt är även dessa träd avverkade i mitten av 1230-talet, vilket indikeras av ett relativt gemensamt tillväxtmönster.

Virket bedöms som lokalt eller relativt lokalt. Alla trädens groddtid är otroligt samstämmig kring förförre millenniumskiftet.

Provtagare: Daniel Eriksson, Bygg & Hantverk i Karlskoga AB, Valåsen 308, 691 94 Karlskoga

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarmed) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Sölvegatan 12, SE-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891, Fax +46-46-2224830, e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

---